

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z przyrody w klasie 4 Szkoły Podstawowej nr 1 im. ks. prof. Józefa Tischnera w Starym Sączu oparte na Programie nauczania przyrody w klasie 4 szkoły podstawowej „Tajemnice przyrody” Jolanty Golanko

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocenę				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobłą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
I. Sposoby poznawania przyrody	Uczeń: wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej ; wymienia dwa elementy przyrody ożywionej ; wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata ; podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom ; wyjaśnia, czym jest obserwacja ; podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie; przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki ; notuje dwa/trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów ; wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu ; dokonyuje pomiaru z wykorzystaniem taśmy mierniczej	Uczeń: wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda ; wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej ; podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka ; omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata ; wymienia źródła informacji o przyrodzie ; omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń ; przyporządkowuje przyrząd służący do prowadzenia obserwacji do obserwowanego obiektu ; wymienia propozycje przyrządów, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie ; określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów ; opisuje sposób użycia taśmy mierniczej	Uczeń: wymienia cechy ożywionych elementów przyrody ; wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka ; porównuje liczbę i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów ; wymienia cechy przyrodnika ; określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody ; omawia etapy doświadczenia ; planuje miejsca dwóch/trzech obserwacji ; proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu ; wymienia najważniejsze części mikroskopu	Uczeń: podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną ; klasyfikuje wskazane elementy na: ożywione składniki przyrody, nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka ; wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze ; wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem ; planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie ; uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji ; omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej	Uczeń: wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na jej pozostałe elementy ; na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk, np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt ; przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki ; wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych; przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocena				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobłą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
II. Orientacja w terenie	Uczeń: opisuje przebieg linii widnokregu ; podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokregu ; wyznacza – na podstawie instrukcji słownej – główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu ; określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu, czyli prostego patyka lub pręta, w słoneczny dzień ; wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca ; rysuje „drogę” Słońca na niebie ; podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku ; podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku ; oblicza wymiary biurka w skali 1:10 ; rysuje plan biurka w skali 1:10 ; wymienia rodzaje map ; odczytuje informacje zapisane w legendzie planu ; wskazuje kierunki geograficzne na mapie ; odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę	Uczeń: podaje nazwy głównych kierunków geograficznych ; przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych ; określa warunki korzystania z kompasu ; posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu ; omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokregiem ; omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia ; wyjaśnia pojęcia: równonoc, przesilenie ; omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku ; wyjaśnia, jak powstaje plan ; rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiarzy przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10 ; wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda ; określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej ; rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych ; określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu ; opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu	Uczeń: wyjaśnia, co to jest widnokrąg ; omawia budowę kompasu ; samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu ; wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie ; określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza ; określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia ; wyjaśnia pojęcie górowanie Słońca ; omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokregiem w poszczególnych porach roku ; wyjaśnia pojęcie skala liczbowa ; oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1:5, 1:20, 1:50; wykonuje szkic terenu szkoły ; opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie ; przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy; wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy; orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu	Uczeń: podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych ; porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu ; wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich ; omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia ; porównuje wysokość Słońca nad widnokregiem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku ; rysuje plan pokoju w skali 1:50 ; dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu ; wykonuje szkic okolic szkoły ; porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej ; odszukuje na mapie wskazane obiekty orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie	Uczeń: podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych ; omawia sposób wyznaczania kierunku północnego na podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu ; podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia, np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa ; wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślinności ; wyjaśnia pojęcia: skala mianowana, podziałka liniowa ; rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiarzy (np. 1000 razy) i używając właściwych znaków kartograficznych ; dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocenę				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
III. Pogoda, składniki pogody, obserwacje pogody	Uczeń: omawia budowę termometru ; odczytuje wskazania termometru ; wymienia przynajmniej trzy składniki pogody ; rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów ; wyjaśnia, dlaczego burze są groźne ; dobiera odpowiednie przyrządy służące do pomiaru trzech składników pogody ; odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego ; na podstawie instrukcji buduje wiatromierz ; odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody ; przedstawia stopień zachmurzenia za pomocą symboli ; przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli ;	Uczeń: wyjaśnia zasadę działania termometru ; wyjaśnia, co nazywamy pogodą ; wyjaśnia pojęcia: upał, przymrozek, mróz ; podaje nazwy osadów atmosferycznych ; zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną ; omawia sposób pomiaru ilości opadów ; podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody ; buduje deszczomierz na podstawie instrukcji ; prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody ; określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji ; opisuje tęczę ;	Uczeń: podaje, z czego mogą być zbudowane chmury ; rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach ; wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne ; wyjaśnia, jak powstaje wiatr ; wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych ; dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody ; przygotowuje możliwą prognozę pogody dla swojej miejscowości na następny dzień ;	Uczeń: opisuje zasadę działania termometru cieczowego ; wyjaśnia, jak tworzy się nazwę wiatru ; rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów ; wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów ; odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych ; określa kierunek wiatru na podstawie obserwacji ;	Uczeń: wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi ; przygotowuje i prezentuje informacje na temat rodzajów wiatru występujących na świecie ; na podstawie opisu przedstawia – w formie mapy – prognozę pogody dla Polski ;

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocena				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
IV. Ja i moje ciało	podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witamin); omawia znaczenie wody dla organizmu ; wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego ; wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm ; uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem ; wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne ; wymienia rodzaje naczyń krwionośnych ; mierzy puls ; podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia; pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy ; wymienia zasady higieny układu oddechowego ; wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu ; podaje zachowania mające wpływ na higienę układu ruchu; wskazuje na planszy położenie układu nerwowego ; wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów i określa ich zadania; wymienia dwa zachowania wpływające niekorzystnie na układ nerwowy ; wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego ; rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską wyjaśnia pojęcie zapłodnienie ; podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci ; podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania	wymienia składniki pokarmowe); przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej ; wymienia narządy budujące przewód pokarmowy ; omawia rolę układu pokarmowego ; podaje zasady higieny układu pokarmowego ; omawia rolę serca i naczyń krwionośnych ; pokazuje na schemacie poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych ; wymienia narządy budujące drogi oddechowe ; wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wdechu i wydechu ; wymienia elementy budujące układ ruchu ; podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu ; wymienia trzy funkcje szkieletu ; wymienia zasady higieny układu ruchu ; omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów ; omawia rolę skóry jako narządu zmysłu ; wymienia zasady higieny oczu i uszu ; wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy ; określa rolę układu rozrodczego ; omawia zasady higieny układu rozrodczego ; wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu ; wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców ; omawia zasady higieny w okresie dojrzewania	omawia rolę składników pokarmowych w organizmie ; wymienia produkty zawierające sole mineralne ; wyjaśnia pojęcie trawienie ; opisuje drogę pokarmu w organizmie ; omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu ; wymienia funkcje układu krwionośnego ; wyjaśnia, czym jest tętno ; omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie ; proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego ; określa cel wymiany gazowej ; omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego ; wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyścielane przez komórki z rzęskami ; rozróżnia rodzaje połączeń kości ; podaje nazwy głównych stawów u człowieka ; wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem ; omawia, korzystając z planszy, w jaki sposób powstaje obraz oglądanego obiektu ; wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę ; wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową ; omawia zasady higieny układu nerwowego ; omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego ; opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania	omawia rolę witamin ; wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin ; omawia rolę soli mineralnych w organizmie ; wyjaśnia rolę enzymów trawiennych ; wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu ; wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny ; podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego ; wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego ; wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach ; porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego; na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach ; omawia pracę mięśni szkieletowych ; wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów ; wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia ; podaje wspólną cechę narządów węchu i smaku ; wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych ; uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów ; na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia ; wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego ; omawia przebieg rozwoju nowego organizmu	przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w żywności ; omawia rolę narządów wspomagających trawienie ; wymienia czynniki, które mogą negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki ; prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat składników krwi i grup krwi ; ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała ; planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu ; wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała ; omawia działanie mięśni budujących narządy wewnętrzne ; podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego ; prezentuje informacje na temat wad wzroku lub słuchu ; prezentuje informacje na temat roli kobiet i mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie na przestrzeni kilku pokoleń, np. omawia zajęcia prababci, babci, mamy, starszej siostry itp. ; prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocena				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
V. Ja i moje otoczenie	wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia ; korzystając z piramidy zdrowego żywienia, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach ; wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk ; omawia sposoby dbania o zęby ; wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu ; wymienia przedmioty w stanie skupienia stałym (kruche, plastyczne, sprężyste) ; wymienia drogi wnikania drobnoustrojów chorobotwórczych i zwierząt pasożytniczych ; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową ; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych przez uszkodzoną skórę ; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową ; wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie ; odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów ; określa sposób postępowania po użądleniu ; omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu ; podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia ; wymienia rodzaje urazów skóry ; podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka ; opisuje zachowanie świadczące o uzależnieniu od komputera, telefonu ; prezentuje zachowanie asertywne	podaje zasady prawidłowego odżywiania ; wyjaśnia; wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży podaje przykłady wypoczynku czynnego i wypoczynku biernego; wymienia stany skupienia, w których występują substancje ; podaje dwa/trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych (kruchych, sprężystych, plastycznych) w życiu codziennym ; wymienia przyczyny chorób zakaźnych ; wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową; omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową ; omawia przyczyny zatruc ; określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę ; określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim ; rozpoznaje owady, które mogą być groźne ; podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu ; przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach; omawia sposób postępowania w wypadku otarć i skaleczeń ; podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać ; podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm ; podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie ;	wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia ; wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia ; wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej ciał stałych ; podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych opisuje sposób pielęgnacji skóry – ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania ; wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej ; wyjaśnia, czym są szczepionki ; wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową ; wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie ; omawia objawy zatruc ; wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego ; wymienia objawy zatrucia grzybami ; omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości ; wyjaśnia, na czym polega palenie bierne ; wymienia skutki przyjmowania narkotyków ; wyjaśnia, czym jest asertywność	wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia ; klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości ; wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość ; omawia skutki niewłaściwego odżywiania się ; wyjaśnia, na czym polega higiena osobista ; podaje sposoby na uniknięcie zakażenia się grzybicą ; porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy ; klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje ich przykłady ; charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka ; opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych ; wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę ; omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję ; rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące ; omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń ; wyjaśnia, czym jest uzależnienie ; charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym ; uzasadnia konieczność zachowań asertywnych ; uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia	uzasadnia, popierając swoje stanowisko przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał stałych: kruchych, sprężystych, plastycznych ; przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, który będzie odpowiedni w okresie dojrzewania ; przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania na nią ; prezentuje plakat ostrzegający o niebezpieczeństwach w swojej okolicy ; przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym ; prezentuje informacje na temat możliwych przyczyn, postaci i profilaktyki chorób nowotworowych

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocena				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
VI. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy	Uczeń: wyjaśnia, po czym rozpoznaje się organizm ; wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów ; omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów ; odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od organizmów wielokomórkowych ; określa, czy podany organizm jest samożywny czy cudzożywny ; podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych ; wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie ; podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka w domu ; podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domu ; rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodzie ; rozpoznaje na ilustracji formy terenu ; wyjaśnia, czym są równiny ; wykonuje modele wzniesienia i doliny ; przyporządkowuje jedną/dwie pokazane skały do poszczególnych grup ; podaje przykłady wód słonych; wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy ;	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy ; podaje charakterystyczne cechy organizmów ; wymienia czynności życiowe organizmów ; rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy ; dzieli organizmy cudzożytne ze względu na rodzaj pokarmu ; podaje przykłady organizmów roślinożernych; dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców ; wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność ; wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe ; podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego ; podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw ; wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana ; omawia zasady opieki nad zwierzętami ; podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście ; wykonuje zielnik, w którym umieszcza pięć okazów omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia ; wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy podaje nazwy grup skał ; podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych ; podaje przykłady wód	Uczeń: omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych ; charakteryzuje czynności życiowe organizmów ; omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego ; wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny ; wymienia cechy roślinożerców ; wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożytne ; podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi ; wymienia przedstawicieli pasożytów ; wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego ; wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa ; rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe ; wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin ; określa cel hodowania zwierząt w domu ; wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu ; wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt ; wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast ; opisuje wklęsłe formy terenu ; opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy ; opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych ; rozpoznaje	Uczeń: podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy, np. ruch, wzrost ; porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym ; omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny ; określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi ; wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo ; omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym ; opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy ; formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie ; klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości ; omawia elementy doliny ; opisuje skały występujące w najbliższej okolicy ; omawia proces powstawania gleby ; charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi ; omawia, jak powstają bagna ; charakteryzuje wody płynące ; wyjaśnia pojęcie plankton ; charakteryzuje, podając przykłady, przystosowania zwierząt do ruchu wody ; porównuje świat roślin oraz zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki ; rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki ; wyjaśnia pojęcie plankton ;	Uczeń: prezentuje informacje na temat najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi ; omawia podział organizmów na pięć królestw ; prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin ; podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt ; uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw ; prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe ; przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt, np. omówienie najszybszych zwierząt ; przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem ; prezentuje informacje typu „naj” – najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębia oceaniczna ; wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody ; prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym ;

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocena				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
	podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie ; wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie ; wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, bieg środkowy, bieg dolny, ujście ; przyporządkowuje na schematycznym rysunku odpowiednie nazwy do stref życia w jeziorze ; odczytuje z ilustracji nazwy dwóch/trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora ; wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie ; omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury ; wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji ; wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu ; podaje trzy zasady zachowania się w lesie ; podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych ; rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste ; podaje dwa przykłady znaczenia łąki ; wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw ; rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych ; wymienia nazwy zbóż ; rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto ; podaje przykłady warzyw uprawianych na polach ; wymienia nazwy dwóch szkodników upraw polowych	słodkich – w tym wód powierzchniowych ; wskazuje różnice między oceanem a morzem ; na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących ; wymienia różnice między jeziorem a stawem ; omawia, podając przykłady, przystosowania zwierząt do życia w wodzie ; wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę ; podaje dwie/trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki podaje nazwy stref życia w jeziorze ; wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej ; rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwardzone do podłoża ; omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury ; podaje nazwy warstw lasu ; omawia zasady zachowania się w lesie ; rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu ; rozpoznaje pospolite grzyby jadalne ; porównuje wygląd igieł sosny z igłami świerka ; wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek ; wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych ;	co najmniej jedną skalę występującą w najbliższej okolicy; wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone ; wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych ; porównuje rzekę z kanałem śródlądowym ; omawia, podając przykłady, przystosowania roślin do ruchu wód ; omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne ; wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki ; porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki ; omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej ; wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora ; wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej ; charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej ; charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające je przed utratą wody ; wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru ; opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych ; omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu; porównuje drzewa liściaste	charakteryzuje poszczególne strefy jeziora ; rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami ; układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze ; omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin ; charakteryzuje wymianę gazową u roślin ; wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła ; charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach ; podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych ; przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki ; uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt ; podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania ; przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych ; rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy	podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka ; przygotowuje prezentację na temat trzech/czterech organizmów tworzących plankton ; prezentuje informacje „naj” na temat jezior w Polsce, w Europie i na świecie ; prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch/trzech gatunków roślin lub zwierząt do życia w ekstremalnych warunkach lądowych ; prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu ; prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, które są uprawiane w polskich ogrodach ; wykonuje zielnik z poznanych na lekcji roślin łąkowych lub innych roślin ; wyjaśnia, czym jest walka biologiczna ; prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocenę				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
		wymienia cechy łąki ; wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej ; przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące ; omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych ; rozpoznaje nasiona trzech zbóż ; wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami ; uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu	z drzewami iglastymi ; rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste ; rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych ; wymienia typy lasów rosnących w Polsce ; omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku ; rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące ; wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki ; wyjaśnia pojęcia: zboża ozime, zboża jare ; podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw ; wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych		

Treści nauczania Podstawy Programowej	Ocena				
	dopuszczającą otrzymuje uczeń, który	dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą i ponadto:	dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną i ponadto:	bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą i ponadto:	celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą i ponadto:
Dział					
VII. Środowisko antropogeniczne i krajobraz najbliższej okolicy szkoły	rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów ; podaje przykłady krajobrazu naturalnego ; wymienia nazwy krajobrazów kulturowych ; określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy ; rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy ; podaje dwa/trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy ; wymienia dwie/trzy formy ochrony przyrody w Polsce ; podaje dwa/trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych ; wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła	wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów ; wymienia rodzaje krajobrazów: naturalny, kulturowy ; wyjaśnia pojęcie krajobraz kulturowy ; wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka ; wymienia, podając przykłady, od jakich nazw pochodzą nazwy miejscowości ; podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych ; wyjaśnia, czym są parki narodowe ; podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody ; omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych	wyjaśnia pojęcie krajobraz ; wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz ; omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych ; wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy ; omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa ; omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu ; wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości ; wyjaśnia cel ochrony przyrody ; wyjaśnia, czym są rezerваты przyrody ; wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną ; podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy	opisuje krajobraz najbliższej okolicy ; podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu ; wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości ; wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym ; na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa	wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy ; przygotowuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu w Polsce, w Europie, na świecie ; przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów ; przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat pt. „Moja miejscowość dawniej i dziś” ; prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy: gminie, powiecie lub województwie

Renata Jasińska-Nowacka